

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до написання дипломної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика»
другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2024

УДК 330(072.034)

М54

Укладачі: О. В. Раєвнєва
І. В. Аксьонова
М. І. Койнаш
Т. С. Мілевська

Затверджено на засіданні кафедри статистики і економічного прогнозування.

Протокол № 1 від 26.08.2023 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до написання дипломної роботи М54 для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика» другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. О. В. Раєвнєва, І. В. Аксьонова, М. І. Койнаш, Т. С. Мілевська. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2024. – 40 с.

Подано методичні рекомендації щодо порядку написання магістерської дипломної роботи, інформацію щодо завдань і формування її тематики. Наведено вимоги до структури, змісту, правил оформлення та захисту дипломної роботи.

Рекомендовано для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика» другого (магістерського) рівня.

УДК 330(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2024

Вступ

Підсумковим етапом навчання в університеті, що дає право на присвоєння освітнього ступеня магістра з освітньо-професійної програми «Бізнес-статистика і аналітика» є дипломна магістерська робота як підсумкова форма поєднання теоретичних досліджень із практичними напрацюваннями за даними бази практики.

Вимоги до магістерської дипломної роботи сформовано відповідно до Закону України «Про вищу освіту». Ступінь магістра здобувач отримує в результаті виконання навчального плану за освітньою програмою та захисту магістерської дипломної роботи.

Дипломна магістерська робота – це самостійно виконане дослідження з конкретної теми, яке має науково-пошуковий та прикладний характер. Основне її призначення – продемонструвати рівень наукового та професійного бачення актуальних питань соціально-економічного розвитку на макро-, мезо- та мікрорівнях. У процесі написання дипломної магістерської роботи здобувачі повинні використовувати навички науково-дослідницької роботи, демонструвати рівень своєї професійної підготовки, що є своєрідним звітом за весь період навчання.

Сучасні світові тенденції у вищій професійній освіті втілюються в таких фундаментальних зрушеннях, як інтеграція різних дисциплін, проведення наукових досліджень фундаментального та прикладного характеру, застосування проєктного підходу у сфері освіти.

У ході формування компетентностей магістра з освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика» використовують системний підхід, що ставить завдання відбиття загального розуміння змісту кваліфікаційного рівня освіти в термінах програмних результатів навчання та компетентностей.

Під час написання дипломної роботи досягаються програмні результати навчання, націлені на підготовку випускників до аналітичної та управлінської діяльності в таких ключових сферах зайнятості, як бізнес і державне управління, вироблення в них здатності адаптуватися до нових вимог цифрового суспільства.

У дипломній роботі магістр з освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика» повинен:

- проводити критичний аналіз різних поглядів із проблемних питань;
- формулювати власний підхід до вирішення проблеми;

виконувати статистичні спостереження за соціально-економічними явищами і процесами;

здійснювати моніторинг соціально-економічних явищ і процесів відповідно до потреб бізнес-середовища та державного управління;

проводити системний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності суб'єктів господарювання;

застосовувати системи статистичних показників для аналізу закономірностей формування стану та тенденцій розвитку соціально-економічних явищ і процесів;

використовувати економіко-статистичні моделі з метою проведення аналізу бізнес-процесів на мікро-, мезо- та макrorівнях;

розробляти цілісну систему інформаційно-аналітичного забезпечення стратегії розвитку підприємств, регіонів, галузей;

володіти прийомами управління бізнес-процесами та контролю за ними;

ставити й вирішувати прикладні організаційно-управлінські завдання;

володіти сучасними інформаційними технологіями та хмарними сервісами для збирання, оброблення, аналізу й поширення даних;

презентувати результати проведеного дослідження.

Таким чином, мета дипломної магістерської роботи полягає в:

систематизації та поглибленні теоретичних і практичних знань у різних сферах аналітичної та управлінської діяльності;

практичному застосуванні отриманих теоретичних знань, умінь та навичок з бізнес-аналітики й економічного прогнозування;

оволодінні сучасними методами та інструментами наукового дослідження;

використанні різноманітних інформаційних оболонок, хмарних сервісів та інструментів візуальної аналітики для аналізу, моделювання бізнес-процесів і управління ними;

з'ясуванні ступеня підготовки випускників до практичної діяльності в сучасних умовах господарювання;

підтвердженні готовності випускника до самостійного вирішення завдань, що виникають у процесі роботи бізнес-аналітика;

презентації результатів проведеного дослідження та навичок їх публічного захисту.

1. Завдання дипломної магістерської роботи

Дипломна магістерська робота є самостійною творчою науково-дослідницькою роботою, яка має характер науково-прикладних досліджень за вибраною здобувачем темою і певне значення для поліпшення діяльності у сфері статистичної теорії та практики.

Для досягнення мети дипломної роботи здобувачам потрібно вирішити такі завдання:

- з урахуванням рекомендованої кафедрою статистики і економічного прогнозування тематики дипломних магістерських робіт, відповідної бази практики, сфери наукової діяльності здобувача, актуальних проблем перед бізнес-аналітиками вибрати тему дипломної магістерської роботи й обґрунтувати її актуальність;

- опрацювати й узагальнити законодавчу базу України, нормативно-правові та інструктивні матеріали, літературні та інші джерела з досліджуваної теми;

- зібрати практичні матеріали з вибраної теми дослідження в умовах конкретної бази практики;

- вивчити (або поглибити) та узагальнити теоретико-методологічні засади з вибраного напрямку дослідження;

- провести всебічну діагностику ситуації із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію та інформаційних технологій оброблення, аналізу та моделювання явищ і процесів;

- розробити та оцінити альтернативні підходи до вирішення визначених проблем;

- дослідити закономірності розвитку досліджуваного явища або процесу;

- оформити отримані теоретичні та практичні напрацювання у вигляді дипломної магістерської роботи, яка включає пояснювальну записку зі всіма розрахунками й обґрунтуванням запропонованих заходів та ілюстративний матеріал;

- захистити дипломну магістерську роботу на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Виконання завдань дипломної магістерської роботи спрямовано на досягнення програмних результатів навчання, які націлені на формування таких компетентностей (табл. 1).

Компетентності та результати навчання

Спеціальні компетентності (СК)	Загальні компетентності (ЗК)	Результати навчання (РН)
СК4, СК12	ЗК2, ЗК6	РН1
СК5	ЗК1	РН2
СК5, СК7	ЗК4	РН3
СК6, СК7, СК11	ЗК2, ЗК6, ЗК8	РН4
СК5, СК12	–	РН5
–	ЗК1, ЗК6	РН6
СК1, СК4, СК7, СК12	ЗК6, ЗК8	РН7
СК1, СК6, СК12	ЗК2	РН8
СК1, СК4	ЗК1, ЗК2	РН9
СК4, СК12	ЗК2	РН10
СК5, СК6, СК7, СК11, СК12	ЗК1, ЗК2, ЗК6	РН11
СК5, СК7	–	РН12
СК5	–	РН13
СК5	ЗК2	РН14
СК3, СК6, СК9, СК11	ЗК8	РН15
СК1, СК4, СК5, СК7, СК12	ЗК1, ЗК2, ЗК8	РН16
СК1, СК4, СК7, СК12	ЗК1, ЗК6, ЗК8	РН17
СК1, СК4, СК5, СК7, СК12	ЗК1, ЗК2, ЗК8	РН18

Примітка.

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для вирішення комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК4. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології та хмарні сервіси, статистичні, інтелектуальні методи та прийоми дослідження економічних і соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК5. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК6. Здатність формулювати професійні завдання в сфері економіки та вирішувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх вирішення, беручи до уваги наявні ресурси.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК9. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК12. Здатність проводити наукові дослідження закономірностей розвитку та тенденцій соціально-економічних та бізнес-процесів; формування нових знань щодо об'єкта/процесу дослідження.

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК6. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

РН1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

РН2. Розробляти, обґрунтовувати і ухвалювати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

РН3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно та письмово.

РН4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

РН6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді.

РН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

РН9. Ухвалювати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН10. Застосовувати сучасні інформаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення та методи інтелектуального аналізу Big Data у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

РН14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

РН15. Організовувати розроблення та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

РН16. Застосовувати сучасні пошукові системи та системи Data mining для виявлення загальних та специфічних тенденцій розвитку об'єкта/процесу в умовах цифровізації суспільства задля прийняття ефективних управлінських рішень розвитку бізнесу.

РН17. Формувати нову модель бізнесу на підставі аналізу, моделювання та оптимізації існуючих бізнес-процесів з метою зростання ділової активності та інтелектуалізації бізнесу, забезпечення невідтворюваних конкурентних переваг.

РН18. Застосовувати методи макроекономічного аналізу та міжнародних порівнянь для розроблення системи підтримки ухвалення ефективних аналітично-консалтингових рішень з метою посилення інтернаціоналізації економічної діяльності та розвитку міжнародного бізнесу в умовах диджиталізації світової економіки.

2. Тематика дипломних магістерських робіт

Тематика дипломних магістерських робіт опрацьовується кафедрою на основі завдань програми підготовки магістрів за освітньою програмою «Бізнес-статистика і аналітика» спеціальності 051 «Економіка», актуальності й можливості проведення науково-дослідної роботи з тих чи інших питань протягом часу, передбаченого навчальним планом, та сучасних потреб роботодавців.

Назва дипломної магістерської роботи має бути конкретною, відбивати вирішення науково-прикладного завдання, вказувати на мету дослідження та повністю відповідати програмним результатам навчання за освітньою програмою «Бізнес-статистика і аналітика». У назві теми дипломної роботи не бажано використовувати ускладнену термінологію. Треба уникати назв, що починаються зі слів «Дослідження питання ...», «Дослідження деяких шляхів ...», «Деякі питання ...», «Матеріали до вивчення ...», «До питання ...» тощо, у яких недостатньо відображено сутність проблеми.

Тематику дипломних магістерських робіт розглядають на засіданні кафедри статистики і економічного прогнозування та за її поданням затверджують наказом ректора університету не пізніше ніж за півроку до закінчення навчання.

3. Вимоги до структури і змісту дипломної магістерської роботи

3.1. Загальні вимоги

Під час підготовки дипломної магістерської роботи здобувач повинен дотримуватися певних вимог:

роботу, подану на здобуття освітнього ступеня магістра з економіки за освітньою програмою «Бізнес-статистика і аналітика» виконують державною мовою;

роботу кожний здобувач готує індивідуально;

робота має бути науково-дослідною працею, що сприятиме вирішенню конкретних економічних, соціальних, фінансових, управлінських проблем або комплексу проблем з глибоким розумінням напряду статистичного дослідження;

робота має містити відомості про практичне застосування одержаних результатів дослідження;

робота повинна розкрити вміння здобувача стисло, логічно й аргументовано викладати матеріал. Текст має бути без граматичних і стилістичних помилок, а оформлення – відповідати вимогам, які ставляться до робіт, поданих до друку;

під час написання роботи здобувач повинен обов'язково давати посилання на автора та джерело, з якого запозичено матеріали або окремі результати.

3.2. Вимоги до структури роботи

Дипломна магістерська робота складається з:

I. Пояснювальної записки.

II. Ілюстративної частини, яка містить графіки, схеми, таблиці, економіко-математичні моделі, методичні рекомендації тощо, які відображають проведені дослідження під час презентації роботи здобувачем.

Пояснювальна записка дипломної магістерської роботи містить такі розділи :

1. Титульна сторінка дипломної роботи. Виконують на аркуші формату А4.

2. Лист-подання голові ЕК.

3. Реферат, який включає: відомості про обсяг роботи; кількість ілюстрацій, таблиць, додатків, джерел; перелік ключових слів; текст реферату (додаток А).

Перелік ключових слів (від 6 до 15), які є визначальними для розкриття змісту роботи, друкують у називному відмінку в рядок через кому.

У тексті реферату необхідно висвітлити: мету і завдання роботи; об'єкт і предмет дослідження; методи дослідження; отримані результати; рекомендації щодо використання результатів роботи; практичну значущість роботи та висновки; прогностичні оцінки про розвиток явища або процесу; апробацію висновків (доповіді на конференціях, нарадах, розгляд підприємствами, фірмами тощо). Обсяг реферату – одна сторінка формату А4.

Реферат пишуть українською й англійською мовами.

4. Зміст дипломної магістерської роботи, у якому подають назви та нумерацію початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки).

5. Вступ.

6. Основна частина, яка складається з теоретико-методичного, аналітичного розділів і розділу моделювання та прогнозування.

7. Висновок.

8. Список використаної літератури.

9. Додатки до дипломної магістерської роботи (за потреби).

Структура пояснювальної записки та обсяг її окремих розділів залежать від особливостей теми дослідження, але їх формують із дотриманням таких вимог:

обсяг пояснювальної записки становить 67 – 95 сторінок машинописного тексту;

громіздкі обґрунтування, перспективні міркування чи значні математичні розрахунки доцільно подавати в додатку (чи додатках);

висвітлення положень та рекомендацій мають бути конкретними й не містити тільки констатацію загальновідомих міркувань;

висновки та основні рекомендації згідно з темою дослідження повинні ґрунтуватися на результатах дослідження, проведеного в роботі;

кількість сторінок в окремих розділах чітко не регламентовано, але робота має бути збалансованою за кількістю сторінок у розділах та відповідати вимогам достатньої інформативності й обґрунтованості рішень і висновків (кожний підрозділ – не менше 5 с.).

Аналітичний матеріал повинен знайти відображення в статистичних, розрахункових таблицях, графіках, діаграмах, які характеризують дослідження.

Зміст кожного з розділів залежить від теми дипломної магістерської роботи та погодженого з науковим керівником плану. Проте існують загальні вимоги до виконання кожного розділу, наведені далі.

Орієнтовна кількість сторінок у розділах: вступ 2 – 3 с., перший розділ 18 – 25 с., другий розділ 20 – 30 с., третій розділ 20 – 30 с., висновок 2 – 4 с. Список використаної літератури та додатки в наведений обсяг не входять.

Ілюстративна частина не є складовою пояснювальної записки. Її призначено для презентації основних результатів дипломної роботи під час захисту. Структуру і склад матеріалів, поданих в ілюстративній частині, погоджують із науковим керівником після завершення роботи над пояснювальною запискою, з урахуванням теми дипломної магістерської роботи і структури доповіді здобувача під час її захисту. Рекомендований обсяг ілюстративних матеріалів – від 15 до 20 с. Ілюстративна частина має відображати всі розділи дипломної магістерської роботи, відбивати одержані результати дослідження та повністю збігатися з презентацією, розробленою здобувачем у редакторі POWER POINT.

Титульний аркуш ілюстративного матеріалу містить реквізити титульного аркуша пояснювальної записки (додаток Б).

3.3. Вимоги до змісту розділів дипломної магістерської роботи

Вступ

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми, її актуальність, наукову та практичну цінність теми, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

У вступі подають загальну характеристику дипломної магістерської роботи в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими підходами до існуючої проблеми обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідного напрямку статистичного дослідження. Висвітлюючи стан досліджуваної проблеми (завдання),

потрібно назвати авторів, які зробили найбільш значний внесок в її розроблення, основні закони і нормативні акти України та міжнародного права, на яких базується робота. Обґрунтування актуальності не має бути багатослівним.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, які потрібно вирішити для її досягнення. Не слід формулювати мету як «уточнення ...», «вивчення ...», тому що ці слова вказують на спосіб досягнення мети, а не на саму мету. Завдання, які ставлять у роботі, повинні відбивати шляхи досягнення вибраної мети дослідження. Як правило, на основі завдань дослідження, будують структуру роботи. Тому завдання дослідження відповідають змісту розділів і підрозділів дипломної магістерської роботи.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, вибраний для вивчення. Не слід називати об'єктом дослідження конкретне підприємство, організацію, установу чи орган державної влади або його підрозділ, на прикладі якого виконують роботу.

Предмет дослідження – конкретна проблема (завдання), що міститься в межах об'єкта дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне й окреме. Саме на предмет дослідження спрямовано основну увагу здобувача, оскільки він визначає тему дипломної магістерської роботи.

Методи дослідження. Подають перелік методів дослідження, використаних для досягнення поставленої в роботі мети. Потрібно перелічити методи дослідження, що застосовували, з посиланням на конкретні завдання, виконані за допомогою цих методів.

Компетентності. Подають перелік компетентностей, які сформував здобувач, виконуючи завдання дипломної роботи.

Апробація результатів роботи і публікації. За наявності оприлюднення результатів дипломної магістерської роботи наводять інформацію про наукові та науково-практичні конференції, семінари, наради, а також інформують про публікацію основних результатів дослідження в статтях у наукових журналах, тезах доповідей у матеріалах конференцій тощо.

Основна частина

Основна частина містить основні теоретичні та методичні положення, проблемні, дискусійні й невирішені питання теми, науково обґрунто-

вані соціально-економічні та професійно орієнтовані рішення. Складається з трьох розділів.

Перший розділ

Першим розділом дипломної роботи є *теоретико-методичний розділ*.

Мета розділу – набуття вмінь і навичок щодо узагальнення теоретико-методичних підходів оцінки й аналізу поставлених завдань, формування інформаційно-аналітичного забезпечення статистичного дослідження об'єкта.

У цьому розділі дипломної магістерської роботи обґрунтовують теоретичну базу вибраної проблеми; на підставі проведення макроекономічного аналізу обґрунтовують її актуальність для сучасних умов розвитку України; наводять огляд літературних джерел, нових напрацювань, іншої інформації, пов'язаної з темою та об'єктом дослідження.

В огляді літератури здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової та практичної думки вибраної проблеми. Теоретико-методичний розділ розробляють на засадах вивчення спеціалізованої літератури, нормативно-законодавчої бази та офіційної статистичної інформації.

Огляд джерел інформації для теоретико-методичного розділу дипломної роботи включає такі їх види:

- законодавчі й нормативні акти України та міжнародного права;
- підручники та навчальні посібники;
- монографії та наукові статті в спеціальних періодичних друкованих виданнях;
- науково-публіцистичні статті в друкованих засобах масової інформації;
- ресурси мережі «Інтернет».

У теоретико-методичному розділі розглядають такі базові поняття: категорії, характеристики, властивості, що відображають об'єкт і предмет дослідження; системи показників, фактори, алгоритми, формули розрахунків і моделі; стратегічні й тактичні аспекти, пов'язані з проблемою; ступінь її вивченості.

У цьому розділі необхідно обґрунтувати інформаційно-статистичну базу аналізу, узагальнити систему економіко-математичних моделей та методичних підходів вирішення проблеми (завдання) дослідження, які буде розглянуто в наступних розділах.

Другий розділ

Другим розділом дипломної роботи магістрів є *аналітичний розділ*.

Мета розділу – набуття вмінь і навичок щодо аналітичного оцінювання стану й тенденцій розвитку об'єкта (завдання) дослідження за допомогою статистичного інструментарію.

У цьому розділі здобувач повинен обґрунтувати систему прийомів та методів описової статистики, яку доцільно використовувати під час проведення аналізу за досліджуваною темою; показати існуючі методики, зробити їх порівняльний аналіз; надати пропозиції щодо ефективного використання тієї чи іншої методики в ході вирішення проблеми (завдання) дослідження.

Здобувач також виконує ґрунтовний аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми за матеріалами бази практики.

Аналітичний розділ дипломної магістерської роботи містить загальну характеристику бази практики (дослідження), якісний та кількісний аналіз вирішення досліджуваного завдання або проблеми в умовах діяльності підприємств, організацій та установ, регіонів або країни.

Характеристика бази практики (дослідження) має включати: повну назву, призначення, організаційну структуру, склад основних підрозділів і виконавців, їхні функції та ін. На базі статистичної, бухгалтерської та фінансової звітності потрібно дати техніко-економічну й функціональну характеристику підприємства, установи, організації та ін.

В аналітичному розділі здобувач демонструє вміння самостійно проводити наукові дослідження, застосовувати сучасні економіко-статистичні методи та методи наукового пізнання, використовувати інформаційні системи й оболонки, пакети прикладних програм для проведення аналізу, моделювання та візуалізації інформації.

Розділ завершують оцінюванням одержаних результатів, виявленням тенденцій і закономірностей розвитку об'єкта й предмета дослідження, наданням висновків і рекомендацій управлінського характеру щодо подальшого розвитку ситуації та її поліпшення.

Третій розділ

Третім розділом дипломної роботи магістрів є *розділ моделювання та прогнозування*.

Мета розділу – набуття вмінь і навичок щодо апроксимації та прогнозування масових соціально-економічних явищ і процесів.

У цьому розділі здобувач має визначити клас моделей та сформувати алгоритмічну схему дослідження, розробити модель для досліджуваного завдання, показати апробацію побудованої моделі за даними бази практики, провести тестування моделі на її адекватність, проаналізувати й визначити програмні продукти, за допомогою яких здійснюють розрахунки.

Результати дослідження та вирішення проблем третього розділу можуть бути оформлені у вигляді запропонованих економіко-математичних моделей, методик статистичного аналізу тощо.

Висновок

Висновок – це завершальний етап дипломної магістерської роботи, у якому автор підбиває підсумки проведених теоретичних і практичних досліджень.

У висновку викладають одержані в роботі найбільш важливі наукові та практичні результати, які повинні містити формування вирішеної проблеми (завдання), її значення для науки та практики статистичного дослідження. Далі формулюють висновки й рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

Доцільно зазначити, що кожний розділ магістерської дипломної роботи закінчується написанням «Висновку до розділу 1 (2, 3)». Висновок повинен містити узагальнювальні думки щодо проведеного теоретичного та/або прикладного дослідження, стислий виклад основного матеріалу і здобутих результатів.

Здобувач у логічній послідовності узагальнює результати дослідження, формулює висновки та пропозиції до кожного розділу (підрозділу) і дипломної магістерської роботи в цілому. Відображаються саме ті висновки та пропозиції, які впливають із проведеного автором дослідження. За змістом і формою вони мають бути чітко викладені, аргументовані та співвіднесені з уже відомими науково-практичними напрацюваннями.

У загальному висновку до магістерської дипломної роботи необхідно зробити акцент на кількісно-якісних характеристиках здобутих результатів, обґрунтувати їх вірогідність, виділити головні рекомендації щодо їх використання.

У висновку також наводять сукупність результатів і положень, що характеризують автора як здобувача освітнього ступеня магістра.

Список використаної літератури

Список використаної літератури – це складова бібліографічного апарату, що містить бібліографічні описи використаних джерел. Список розміщують після висновку.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю, без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв та ін.

У списку в алфавітному порядку наводять використані законодавчі, нормативні акти, літературні джерела з досліджуваної проблеми. Публікації повинні бути не давніші п'яти років від року написання дипломної роботи, якщо це не роботи класиків із досліджуваних проблем.

Кількість використаних джерел нормативно не врегульована і залежить від ступеня вивченості проблеми. З огляду на досвід підготовки дипломних магістерських робіт рекомендована загальна кількість позицій у списку використаної літератури має бути не меншою, ніж 50 джерел, причому в тексті роботи дають посилання на 80 % від цього списку.

Здобувачі обов'язково повинні робити посилання на статті, монографії, посібники вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця, зокрема на публікації керівника дипломної роботи, а також на свої власні статті й тези доповідей, що стосуються проблематики дипломної роботи.

Додатки

Додатки є необов'язковим розділом дипломної магістерської роботи.

До додатків включають допоміжний матеріал, спрямований на посилення повноти сприйняття проведеного дослідження.

Матеріал, поданий у додатках, має відповідати вибраній темі дослідження і містити необхідні матеріали, що були базою наукових досліджень і практичних напрацювань.

4. Вимоги до захисту дипломної магістерської роботи

4.1. Підготовка до захисту дипломної роботи

Згідно з регламентом здобувач зобов'язаний подавати дипломну роботу керівникові на перевірку частинами в установлені строки. Під час

навчання в режимі онлайн, здобувач має в установлені строки завантажити розділи дипломної роботи на сайт ПНС, де є сторінка «Переддипломна практика та дипломне проектування (для магістрів другого року навчання ОПП «Бізнес-статистика і аналітика» (<https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7179>). У разі недотримання календарного графіка виконання дипломної магістерської роботи здобувача не допускають до захисту.

Після завершення написання роботи здобувач подає дипломну роботу керівникові для одержання від нього відгуку (листа-подання голові екзаменаційної комісії). Крім того, на дипломну роботу має бути зовнішня рецензія, яку може дати висококваліфікований фахівець, що спеціалізується на вирішенні проблем, споріднених з темою роботи. Рецензентом не може бути керівник від бази практики.

Зовнішня рецензія містить ґрунтовний аналіз і диференційовану оцінку якості дипломної магістерської роботи. Приклад оформлення та орієнтовний зміст рецензії наведено в додатку В.

Важливим моментом у ході написання магістерської дипломної роботи є перевірка її на унікальність, щоб уникнути таких форм академічного плагіату, як повне або часткове привласнення результатів наукових досліджень інших авторів, або виявити використання публікацій учених без коректних посилань на них. З метою недопущення порушень прав інтелектуальної власності з боку студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та їх мотивування до ефективної самостійної роботи під час написання дипломних робіт в університеті діє Кодекс академічної доброчесності (<https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>). Відповідно до основних положень Регламенту перевірки на унікальність академічних текстів (наказ № 44 від 14.02.2023 р.) навчально-методичний відділ університету проводить перевірку дипломних робіт на унікальність за допомогою системи StrikePlagiarism.com. До подання магістерської дипломної роботи на перевірку працівникам навчально-методичного відділу, здобувач перевіряє роботу самостійно й виправляє виявлені недоліки. Якщо недоліки виявлено працівниками навчально-методичного відділу, то здобувачу визначають термін, щоб їх усунути та надати електронний варіант дипломної роботи для проходження повторної перевірки.

Результати перевірки дипломної роботи на унікальність оформлюють у вигляді довідки, яку підписує відповідальний по кафедрі

статистики і економічного прогнозування за умови проходження перевірки роботи в системі StrikePlagiarism.com, а здобувач подає цю довідку в супроводжувальних документах до захисту дипломної роботи.

Ще одним важливим етапом підготовки до захисту дипломної роботи є проходження нормоконтролю, тобто процедури перевірки дипломної роботи на відповідність технічним вимогам щодо оформлення.

Дипломну магістерську роботу допускають до захисту керівник, відповідальний за проходження роботи в системі StrikePlagiarism.com, член комісії з нормоконтролю. Вона повинна мати письмовий відгук керівника (у листі-поданні голові екзаменаційної комісії) і зовнішню рецензію. Із цими супроводжувальними підписами та документами дипломну роботу подають завідувачу кафедри, який вирішує питання про допуск здобувача до захисту, роблячи відповідний запис на листі-поданні голові ЕК у дипломній роботі.

У разі невідповідності дипломної магістерської роботи вимогам цих рекомендацій завідувач кафедри може не допустити здобувача до захисту дипломної роботи.

Рішення завідувача кафедри про недопуск здобувача до захисту потрібно затвердити на засіданні кафедри.

4.2. Порядок захисту дипломної роботи

Студент готує до захисту дипломної роботи доповідь та ілюстративний матеріал, розрахований на кожного члена комісії. Презентацію дипломної роботи слід виконати в редакторі POWER POINT.

Час виступу не перевищує 10 хв, саме тому поданий матеріал має бути стислим, конкретним, з наочним використанням сучасних технічних засобів.

Захист дипломної роботи розпочинають із доповіді, у якій здобувачу необхідно розкрити: актуальність теми; структуру роботи; об'єкт дослідження; предмет дослідження; висновки з аналізу, зміст запропонованих заходів.

Під час доповіді слід звертатися до ілюстративного матеріалу та матеріалів презентації, коротко пояснюючи їх зміст.

Члени екзаменаційної комісії, присутні на захисті, можуть ставити здобувачу запитання з метою визначення рівня його професійної підготовки та загальної ерудиції щодо предметної області.

Після відповіді на запитання зачитують зовнішню рецензію на дипломну роботу. На зауваження здобувач повинен дати аргументовану відповідь.

Під час захисту дипломної роботи ведуть протокол засідання екзаменаційної комісії. Окремо відзначають думку членів екзаменаційної комісії про практичну цінність і рекомендації щодо використання пропозицій автора дипломної роботи.

Після обговорення підсумків захисту на закритому засіданні екзаменаційної комісії ухвалюють її рішення. Рішення комісії оголошує голова в той же самий день.

Після захисту дипломну магістерську роботу передають на зберігання в архів університету (у паперовому вигляді або на електронних носіях).

4.3. Критерії оцінювання дипломної роботи

Під час захисту дипломної роботи члени екзаменаційної комісії оцінюють якість підготовки магістра через сукупність сформованих програмних результатів навчання та компетентностей відповідно до вимог освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика» в процесі виконання і захисту магістерської дипломної роботи.

Критерії якості дипломної магістерської роботи враховують: актуальність вибраної теми дослідження; відповідність змісту та структури дипломної роботи меті й завданням дослідження; наявність логічного взаємозв'язку та взаємної підпорядкованості розділів і підрозділів дипломної роботи; чіткість, послідовність і змістовність розкриття підрозділів дипломної роботи; глибину практичного вирішення завдань, поставлених у дипломній роботі; застосування сучасних аналітичних методів та моделей дослідження; спрямованість дипломної роботи на розроблення реальних практичних рекомендацій; рівень обґрунтування результатів проведених досліджень та запропонованих рішень; відповідність оформлення дипломної роботи вимогам щодо написання робіт такого рівня; уміння презентувати результати досліджень та відстоювати власну думку тощо.

Оцінювання магістерської дипломної роботи здійснюють за 100-бальною системою, прийнятою в університеті, з урахуванням теоретичної, практичної та наукової підготовки здобувачів.

Оцінку «відмінно» (90 – 100 балів) ставлять за умови виконання дипломної роботи на високому науково-теоретичному та методико-аналітичному рівнях; дипломна робота відображає глибокі теоретичні та практичні навички дипломника, його здатність до професійної аналітичної діяльності; здобувач на високому рівні оволодів методами збирання та узагальнення інформації, її оброблення та статистичного аналізу, моделювання й прогнозування; проведені дослідження підкріплено обґрунтованими висновками та рекомендаціями щодо поліпшення ситуації та ухвалення управлінських рішень; дипломну роботу виконано відповідно до стандартів оформлення, написано грамотно, матеріал викладено в логічній послідовності; під час захисту дипломник продемонстрував глибокі знання теми дослідження, чітко відповів на поставлені питання, висловив свою думку; проведені дослідження висвітлено в публікаціях: статтях і тезах доповіді.

Оцінку «добре» (74 – 89 балів) ставлять за умови виконання дипломної роботи на належному науково-теоретичному та методико-аналітичному рівнях; дипломна робота відбиває достатньо високі теоретичні знання і практичні навички, його здатність до професійної діяльності аналітика; здобувач на достатньо високому рівні оволодів методами збирання і систематизації інформації, її статистичного оцінювання, аналізу та моделювання; дипломник зробив висновки за отриманими результатами дослідження, сформулював власні пропозиції та рекомендації; дипломну роботу виконано з додержанням вимог стандарту, написано грамотно; під час захисту дипломник продемонстрував високий рівень знань теми дослідження, відповів на запитання членів екзаменаційної комісії; проведені дослідження висвітлено у публікації: статті або тезах доповіді.

Оцінку «задовільно» (60 – 73 бали) ставлять за умови виконання дипломної роботи на достатньому теоретичному та аналітичному рівнях; дипломна робота відбиває необхідний рівень теоретичних знань і практичних навичок дипломника, його здатність до здійснення аналітичної діяльності; здобувач оволодів навичками статистичної роботи щодо збирання, узагальнення, оцінювання, аналізу та моделювання інформації; дипломник нечітко сформулював висновки за результатами проведеного дослідження, не надав практичних рекомендацій, припустився порушення

логічності й систематичності викладення матеріалу; дипломна робота має переважно компілятивний характер; дипломну роботу оформлено відповідно до вимог стандарту, без орфографічних помилок; під час захисту дипломник продемонстрував неглибокі знання теми дослідження, не зумів відповісти на окремі запитання членів екзаменаційної комісії; проведені дослідження висвітлено в публікації: статті або тезах доповіді.

Оцінку «незадовільно» (0 – 59 балів) ставлять, якщо здобувач не орієнтується в темі дослідження; зміст дипломної роботи не відповідає її плану, сформульовані розділи (підрозділи) не відбивають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження; здобувач не виявив самостійності під час написання дипломної роботи, яка є повною компіляцією або плагіатом; у дипломній роботі не проведено глибокого й усебічного аналізу літературних джерел, методичної та законодавчо-нормативної документації з теми дослідження; кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки необґрунтовані та не відповідають поставленим завданням; дипломну роботу виконано неохайно, з помилками, без додержання стандартів.

5. Вимоги до оформлення дипломної магістерської роботи

5.1. Загальні вимоги

Дипломну роботу друкують з використанням середовища Windows (Microsoft Word) на одній стороні аркуша білого паперу форматом А4 (210×297 мм) у вигляді суцільного тексту, ілюстрацій і таблиць. Гарнітура шрифту типу Times New Roman розміром кг 14. Міжрядковий інтервал – множина 1,5.

Текст слід писати, дотримуючись таких меж для полів: верхнє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм, ліве – 30 мм.

Під час виконання роботи необхідно додержувати рівномірну щільність, контрастність і чіткість тексту та зображень по всій роботі.

Усі лінії, літери, цифри і знаки мають бути чіткими й однаково чорними по всій роботі.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» не нумерують, а їхні назви є заголовками структурних елементів роботи.

Назви таких структурних елементів, як розділи і підрозділи основної частини роботи, повинні мати пронумеровані заголовки.

Заголовки структурних елементів слід розташовувати в центрі й писати великими літерами без крапки наприкінці, не підкреслюючи.

Заголовки розділів і підрозділів робіт починають з абзацного відступу, не підкреслюючи, без крапки наприкінці. Заголовки пишуть великими літерами, підзаголовки – малими, крім першої великої (рис. 1).

Абзацний відступ має бути однаковим по всьому тексту роботи і дорівнювати 1,25 см (або п'яти символам).

Переноси слів у заголовку та тексті роботи не роблять. Відстань між заголовком і наступним або попереднім текстом повинна бути в межах одного рядка, однакова по всій роботі.

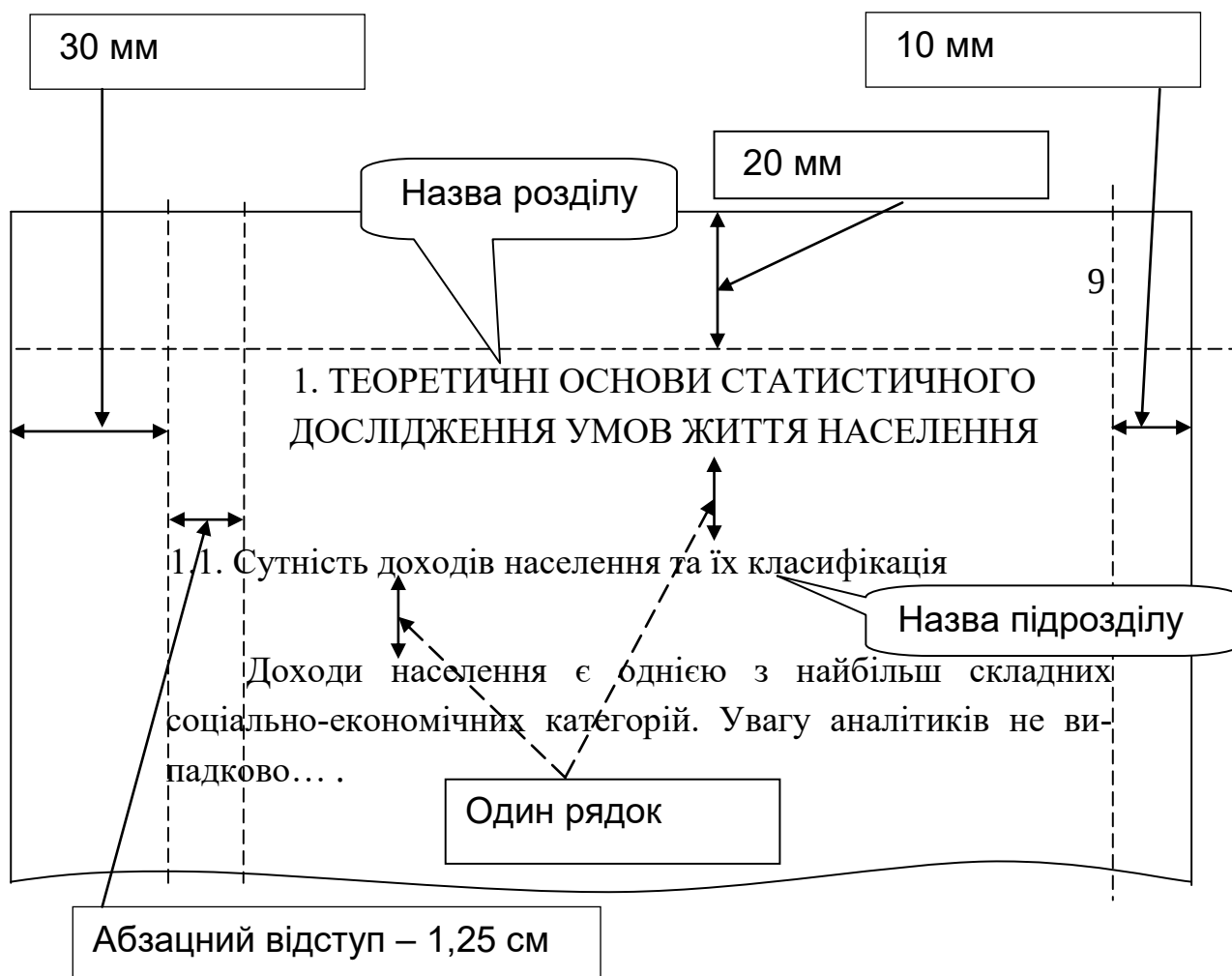

Рис. 1. Оформлення назви розділу та підрозділу дипломної роботи

Назва наступного підрозділу та початок його тексту розташовують на тій самій сторінці, де закінчується попередній підрозділ.

Не розміщують назву розділу та підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після неї друкують тільки один рядок тексту.

5.2. Нумерація

Сторінки роботи нумерують арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації по всьому тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому кутку сторінки без крапки наприкінці.

Гарнітура шрифту для нумерації – Times New Roman розміром кт 14.

Титульний лист, лист-подання, реферати, «Зміст», першу сторінку «Вступу» включають у загальну нумерацію сторінок робіт. Номер на цих сторінках не ставлять. Нумерацію починають із наступної (другої) сторінки «Вступу».

Ілюстрації й таблиці, розташовані на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи. Номер на цих сторінках ставлять.

Розділи та підрозділи роботи нумерують арабськими цифрами.

Розділи дипломної роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладу основної частини роботи і позначатися арабськими цифрами з крапкою, наприклад: 1., 2., 3. і т. ін.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, розділених крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: 1.1., 1.2., 1.3. і т. ін.

5.3. Ілюстрації

Ілюстрації (рисунки, креслення, діаграми, графіки, схеми) слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому їх згадано вперше, або на наступній сторінці.

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

На всі ілюстрації дають посилання в роботі. Якщо ілюстрацію створено не автором роботи, необхідно давати посилання на джерело, з якого її запозичено.

Назви схем, рисунків, графіків, діаграм, креслень розташовують під ілюстрацією та центрують посередині сторінки. За потреби під ілюстрацією наводять роз'яснювальні дані.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, розділених крапкою.

Відстань від тексту до ілюстрації та від ілюстрації до тексту – один рядок (приблизно 10 мм), якщо ілюстрація вбудовується в структуру тексту, тобто розташована не на окремій сторінці (рис. 2).

Оформлення ілюстрацій необхідно виконувати з розрахунком на те, що вони повинні бути достатньо простими для сприйняття та містити максимум інформації.

Рис. 2. Оформлення рисунків у дипломній роботі

5.4. Таблиці

Таблицю потрібно розташовувати безпосередньо після тексту, у якому її згадано вперше, або на наступній сторінці/сторінках, якщо таблиця надто велика для вбудовування в структуру тексту.

На всі таблиці слід давати посилання в тексті.

Якщо розмір таблиці виходить за формат сторінки, таблицю поділяють на частини, які переносять на наступну сторінку/сторінки. При цьому в кожній частині таблиці вказують, що це її продовження (наприклад, «Продовження табл. 3.1»). Над останньою частиною таблиці вказують про закінчення таблиці (наприклад, «Закінчення табл. 3.1») (рис. 3).

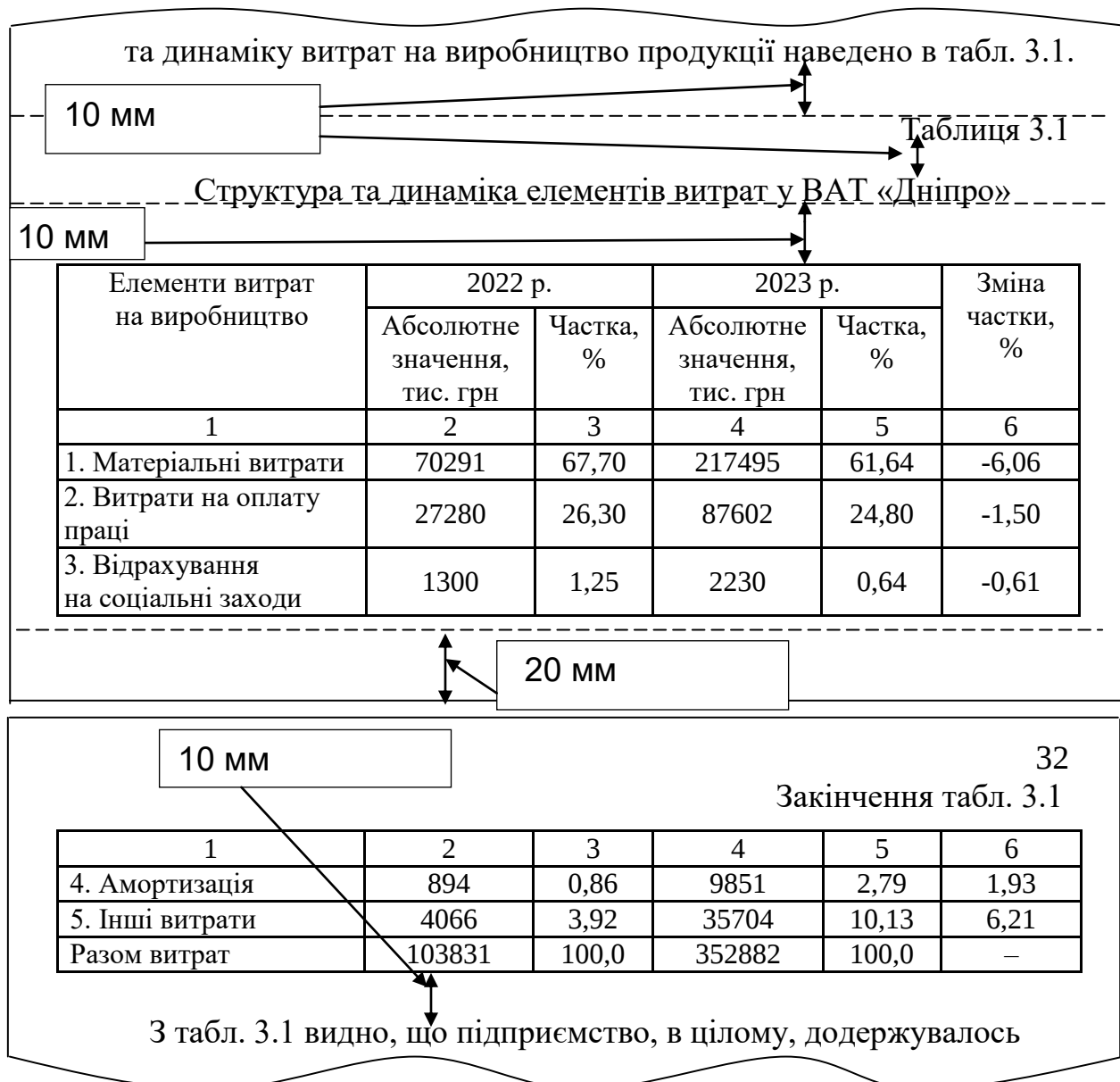

Рис. 3. Оформлення таблиць та їх перенесення на наступний аркуш

Таблиці нумерують арабськими цифрами послідовно в межах розділу, за винятком таблиць, наведених у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, розділених крапкою.

Назву таблиці пишуть малими літерами, крім першої великої, і розташовують над таблицею з вирівнюванням по центру сторінки. Назва має бути короткою і відбивати зміст таблиці.

Графи та рядки таблиці нумерують арабськими цифрами.

У разі перенесення таблиці головку таблиці заміняють на відповідні номери граф. Якщо таблицю не переносять на наступну сторінку, граfi таблиці не нумерують.

Перенесення таблиці на наступну сторінку можливе, якщо є не менше двох рядків після головки таблиці.

Наприкінці назв таблиць крапки не ставлять. Відстань від тексту роботи до таблиці – один рядок (але не більше 10 мм).

Якщо в таблиці наведено дані, які мають декілька різних одиниць виміру, то необхідно внести до таблиці окрему графу щодо одиниць виміру.

У цілому таблиця повинна відображати необхідну в її межах інформацію, тобто не бути перенасиченою. Якщо потрібно подати багато інформації, то краще викласти її за допомогою декількох таблиць.

Текст у таблицях друкують 12-м або 14-м шрифтом.

5.5. Переліки

Переліки за потреби наводять усередині розділів і підрозділів. Перед переліком ставлять двокрапку.

Для першої деталізації переліки варто використовувати арабські цифри з дужкою. Наприкінці ставлять крапку з комою або двокрапку, якщо є подальша деталізація.

Перед кожною позицією подальшого переліку другого рівня деталізації можна ставити малу літеру української абетки з дужкою або, не нумеруючи, абзацний відступ без геометричних прикрас. Наприкінці ставлять крапку з комою. Після останнього пункту переліку ставлять крапку.

Переліки нумерують з абзацного відступу.

5.6. Примітки

За потреби пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації в дипломній роботі подають примітки. Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці або ілюстрації, до яких вони належать.

Якщо примітка одна, її не нумерують. Слово «Примітка» пишуть із великої літери з абзацного відступу, не підкреслюючи. Після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому самому рядку наводять її текст, кегль літери – 12 (рис. 4).

Якщо є кілька приміток, то їх нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка, з абзацу, після номера примітки з великої літери наводять її текст.

БАЛАНС		23 051
--------	--	--------

Примітка. Статті балансу «Первісна вартість основних засобів» та «Знос основних засобів» до валюти балансу не входять.

БАЛАНС		23 051
--------	--	--------

Примітки:

1. Статті балансу «Первісна вартість основних засобів» та «Знос основних засобів» до валюти балансу не входять.
2. Статтю балансу «Чиста реалізаційна вартість» розраховують як різницю між первинною вартістю дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та резервом сумнівних боргів.

Рис. 4. Оформлення приміток у дипломній роботі

5.7. Формули і рівняння

У дипломній роботі формули і рівняння розташовують безпосередньо після тексту, у якому їх згадано.

Невеликі нескладні формули та рівняння вписують усередині рядків тексту. Довгі та громіздкі формули і рівняння розміщують на окремих рядках, при цьому перший рядок починають з абзацного відступу.

Для економії місця кілька формул, що впливають одна з іншою та не розділені текстом, можна подати в одному рядку, а не одну під одною.

Формули і рівняння в роботах (за винятком наведених у додатках) нумерують послідовно в межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, розділених крапкою, наприклад, формула (3.6) – шоста формула третього розділу (рис. 5).

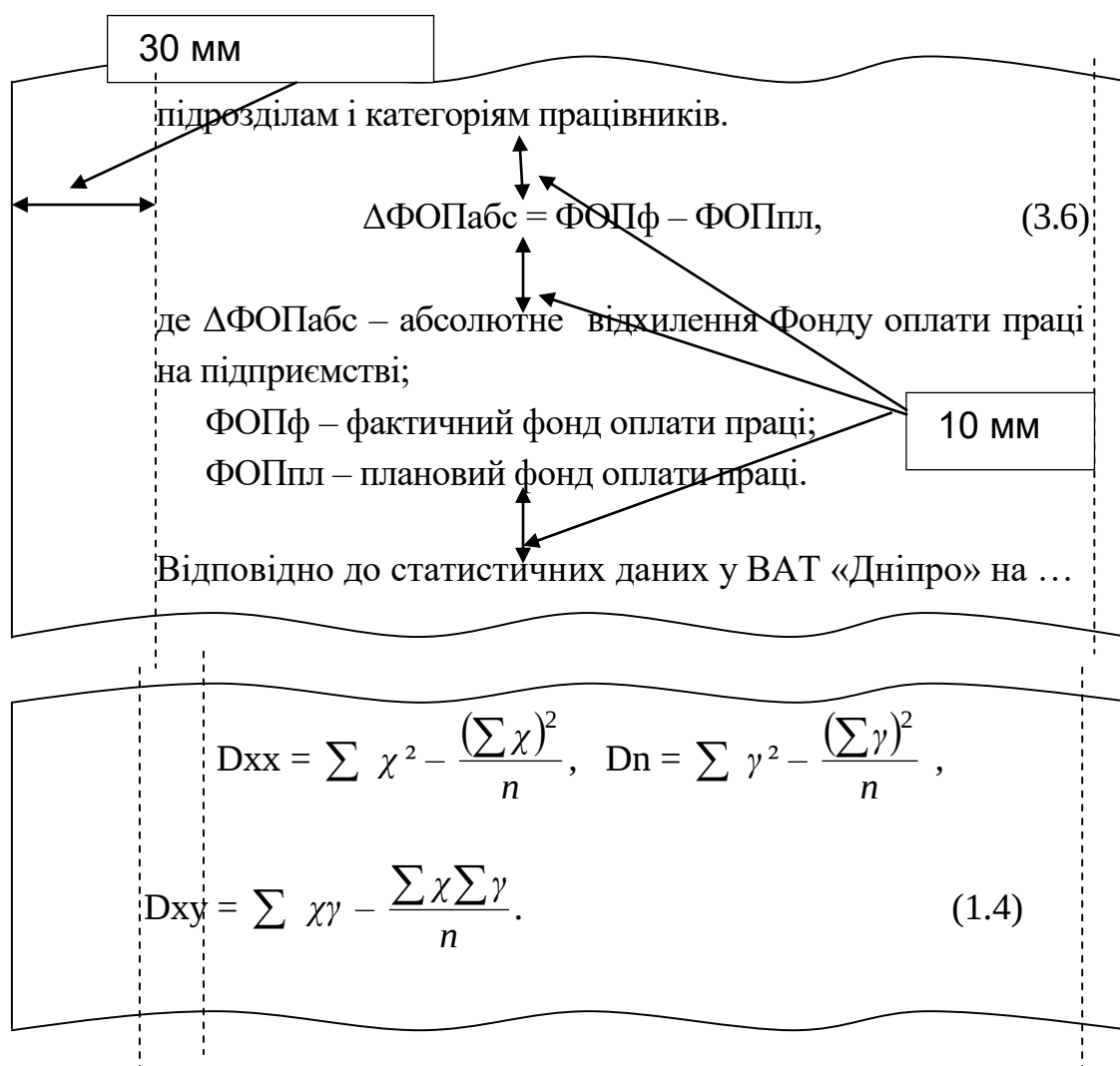

Рис. 5. Оформлення формул у дипломній роботі

Номер формули або рівняння вказують на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять у формулу або рівняння, наводять безпосередньо під формулою в тій послідовності, у якій їх подано у формулі або рівнянні. Перший рядок пояснення починають із нового рядка без абзацного відступу словом «де», без двокрапки. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід наводити з нового рядка, пояснювальні символи подають на однаковій відстані від краю аркуша, на рівні першого символу.

Перенос формул або рівнянь на наступний рядок можливий тільки на знаках виконуваних операцій, причому знак операції на початку наступного рядка повторюють. Переносячи формулу або рівняння на знаку операції множення застосовують знак «х». Номер формули під час її перенесення розташовують на рівні останнього рядка. Якщо в роботі тільки одна формула або рівняння, їх нумерують послідовно в межах розділу.

Відстань від тексту до формули і від формули або/і розшифрування формули до тексту – один рядок (приблизно 10 мм).

5.8. Посилання на літературу

У тексті дипломної роботи необхідно робити посилання на літературні джерела у квадратних дужках із зазначенням порядкового номера джерела в списку використаної літератури (рис. 6).

Також можна посилатися на розділи, підрозділи, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки, зазначаючи при цьому їхні номери.

Якщо посилання наводяться у тексті, можна писати (рис. 7): «... у розділі 2 ...»; «... див. підрозділ 2.4 ...»; «... відповідно до підрозділу 2.3 ...»; «... на рис. 1.5 ...», або «... як це видно з рис. 3.1 ...»; «... у табл. 3.2 ...»; «... згідно з табл. 3.2 ...» або «... на підставі даних табл. 3.2 ...»; «... (див. табл. 3.2) ...»; «... за формулою (3.5) ...»; «... у рівняннях (1.9) – (1.12) ...»; «... у додатку Б ...» або «... (додаток Б).»

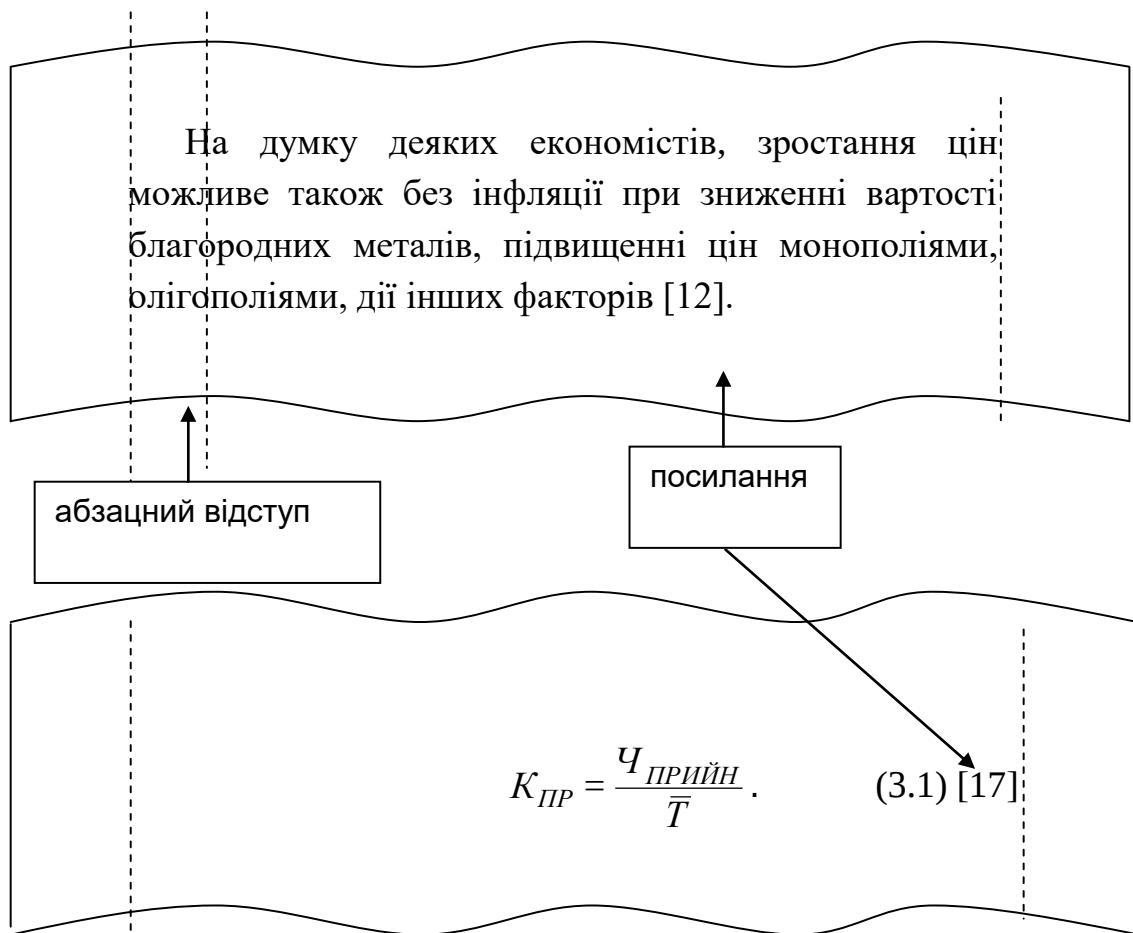

Рис. 6. Оформлення посилань на літературні джерела

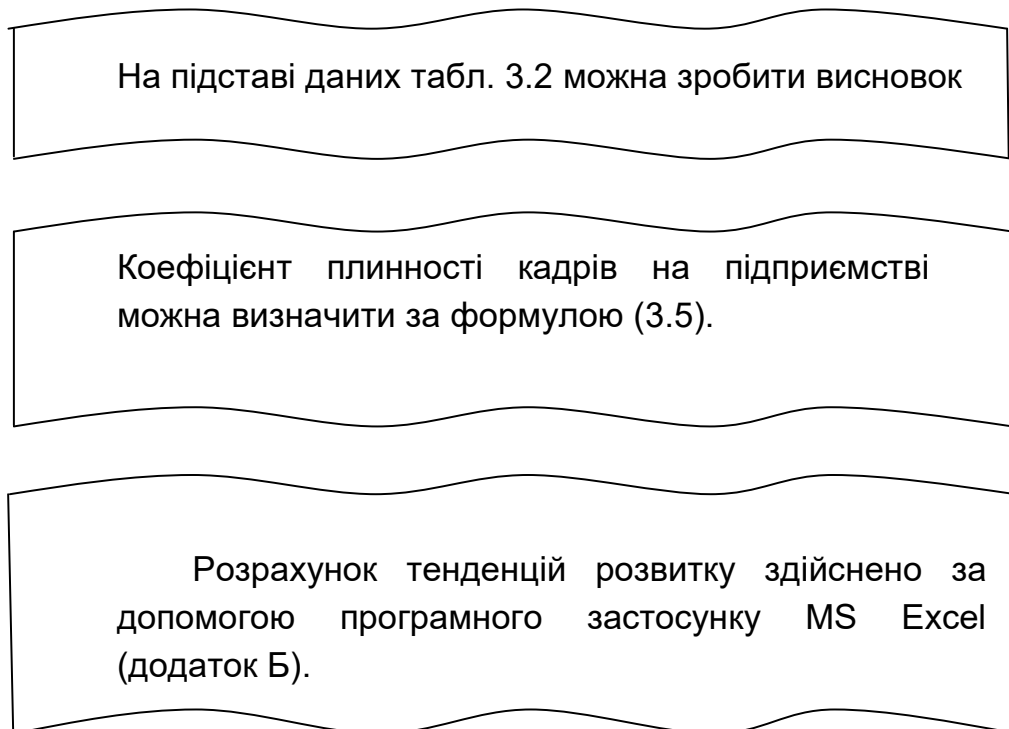

Рис. 7. Оформлення посилань в тексті дипломної роботи

5.9. Додатки

Після останньої сторінки списку використаної літератури перед додатками необхідно розмістити чистий аркуш паперу, на якому посередині великими літерами написати «ДОДАТКИ». Це остання сторінка роботи, яку нумерують. У змісті роботи вказують першу сторінку додатків.

Кожен додаток починається з нової сторінки. При цьому він повинен мати заголовок, написаний угорі аркуша маленькими літерами з першої великої, симетрично щодо тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком маленькими літерами з першої великої друкують слово «Додаток» і велику літеру, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б».

Ілюстрації, таблиці, формули і рівняння слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, «Рис. А.3» – третя таблиця в додатку А, «Таблиця Б.2» – друга таблиця в додатку Б, Формула (Д.5) – п'ята формула в додатку Д.

Якщо додаток має продовження, то продовження додатка пишуть з абзацного відступу рядка з першої великої літери, вказуючи його номер, а також номер таблиці, рисунка або формули, що містяться у цьому додатку. Наприклад, «Продовження додатка Б», «Продовження рис. Б.2».

5.10. Оформлення змісту дипломної роботи

Зміст дипломної роботи оформляють так:

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Теоретичні аспекти статистичного вивчення безробіття	8
1.1. Сутність безробіття та його місце в регіональних проблемах	8
1.2. Характеристика економіко-статистичних підходів до оцінювання безробіття	18
1.3. Інформаційно-аналітичне забезпечення вивчення безробіття	28
2. Статистичний аналіз безробіття в Україні	39
2.1. Характеристика бази практики	39

2.2. Характеристика динаміки та структури безробіття в Україні	48
2.3. Індексні моделі зайнятості та безробіття	58
3. Прогнозування рівня безробіття населення	69
3.1. Алгоритм побудови моделей прогнозування безробіття населення	69
3.2. Розроблення моделі кореляційно-регресійного аналізу безробіття	79
3.3. Прогнозування тенденцій розвитку ринку праці	89
Висновки	100
Список використаної літератури	104
Додатки	110

5.11. Оформлення списку використаної літератури

Під час написання основної частини дипломної роботи наводять джерела, з яких запозичено фактичний матеріал. Їх указують у відповідних посиланнях та в бібліографічному списку. Список використаної літератури подають після висновку з нової сторінки.

Джерела в списку розташовують в такій послідовності:

Конституція України;

закони України;

укази Президента України;

постанови Верховної Ради України;

постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;

інші джерела за абеткою (у тому числі положення та інструкції міністерств і відомств, доповіді й виступи державних діячів України);

джерела іноземними мовами.

Якщо джерелом інформації є інтернет, то в разі наявності прізвища автора, його подають в алфавітному порядку, у разі відсутності – у кінці списку літератури.

Відомості про літературу, включену до списку, необхідно давати згідно з вимогами державних стандартів з обов'язковим наведенням назв праць і вихідних даних видавництва.

Рекомендована загальна кількість позицій у списку літератури – не менша, ніж 70 джерел.

Приклад оформлення списку літератури наведено на рис. 8.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. Київ : Велес, 2005. – 48 с.
2. Аксьонова І. В. Статистичний моніторинг мотиваційних факторів працівників підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Аксьонова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця»: тези доповідей, 30–31 трав. 2019 р. – Харків : ДІСА ПЛЮС, 2019. – С. 287–288. – Режим доступу : <http://www.skced.hneu.edu.ua/files/CED-2019.pdf>.
3. Аксьонова І.В. Процеси трудової міграції в Україні / І. В. Аксьонова, В. І. Дериховська // Державне управління та адміністрування, сфера обслуговування, економіка та міжнародні відносини як рушійні сили економічного зростання держав ХХІ століття: колективна наукова монографія. – Вінниця : Європейська наукова платформа, 2020. – С. 2–19.
4. Раєвнєва О. В. Порівняльний рейтинговий аналіз стану та тенденцій діджиталізації українського суспільства та економіки [Електронний ресурс] / О. В. Раєвнєва, І. В. Аксьонова, О. І. Бровко // Проблеми економіки. – 2021. – № 4. – С. 56–66. – Режим доступу : https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-4_0-pages-56_66.pdf.
5. Статистика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Раєвнєва, І. В. Аксьонова, О. І. Бровко [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Раєвнєвої. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24523>.
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
7. Simulation of the impact of economic development on social development of the country [Elektronic resource] / O. Rayevnyeva, I. Aksonova, O. Brovko, S. Filip // Development Management. – 2020. – Vol. 18. – Issue 3. – P. 37–54. – Access mode : [http://dx.doi.org/10.21511/dm.18\(3\).2020.04](http://dx.doi.org/10.21511/dm.18(3).2020.04).

Рис. 8. Оформлення списку літератури в дипломній роботі

Рекомендована література

1. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо стратегій вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства: аналітичні матеріали у двох частинах / В. Зінченко, В. Брижнік, Л. Горбунова, С. Курбатов, та ін. ; за ред. В. Зінченка. – Київ : Прінтеко, 2020. – 270 с.
2. Варенко В. М. Основи аналітики : навч. посіб. / В. М. Варенко. – Київ : Ліра, 2022. – 248 с.
3. Емпіричні і статистичні методи в дослідженні ринку товарів і послуг : навч. посіб. / за ред. В. П. Кічора. – Львів : Растр-7, 2019. – 210 с.
4. Кизим М. О. Методологія і технологія наукових досліджень. Економічні науки (у схемах, визначеннях, прикладах) : навч. посіб. / М. О. Кизим, М. С. Дороніна, В. Є. Хаустова. – Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. – 56 с.
5. Нелюбов В. О. Основи інформатики. Microsoft Excel 2016 : навч. посіб. / В. О. Нелюбов, О. С. Куруца. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2018. – 58 с.
6. Остервальдер О. Побудова бізнес-моделей. Настільна книга стратега і новатора / О. Остервальдер, І. Піньє. – Київ : Альпіна Паблішер Україна, 2020. – 288 с.
7. Провост Ф. Data Science для бізнесу. Як збирати, аналізувати і використовувати дані / Ф. Провост, Т. Фоусетт ; пер. з англ. А. Дудченко. – 2-ге вид. – Київ : Наш формат, 2020. – 400 с.
8. Сидорова А. В. Бізнес-аналітика : навч.-метод. посіб. / А. В. Сидорова, Д. В. Біленко, Н. В. Буркіна. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. – 2019. – 104 с.
9. Camm D. Business Analytics / D. Camm. – Cengage Learning, 2022. – 818 p.
10. Аналітичний вісник у сфері освіти й науки: довід. бюл. Вип. 12 / НАПН України, ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2020. – 91 с. – Режим доступу : <https://lib.iitta.gov.ua/722218/>.
11. Данильян О. П. Методологія наукових досліджень : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків : Право, 2019. – 368 с. – Режим доступу : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf.
12. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua>.

13. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>.
14. Сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Сайт статистичного відділу ООН. – Режим доступу : <http://data.un.org/Default.aspx>.
16. Статистика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Раєвнева, І. В. Аксьонова, О. І. Бровко [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Раєвневої ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 389 с. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24523>.
17. Global Standards of the Business Analysis Profession. A Guide to the Business Analysis Body of Knowledge (BABOK® Guide) [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.iiba.org/career-resources/a-businessanalysis-professionals-foundation-for-success/babok>.

Додатки

Додаток А

Зразок оформлення реферату

РЕФЕРАТ

дипломної роботи на здобуття
освітнього ступеня магістра
з освітньо-професійної програми «Бізнес-статистика і аналітика»

Іванчука Івана Михайловича
на тему «Статистичне дослідження зайнятості населення України»

Обсяг — 125 с.; 16 іл.; 20 таблиць; 5 додатків; 75 джерел.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, економічно активне населення, трудові ресурси.

Предмет дослідження: система статистичних показників та методів аналізу зайнятості населення.

Об'єкт дослідження: зайняте населення України.

Мета роботи: дослідження зайнятості населення країни на підставі використання статистичних методів та моделей.

Статистичні методи дослідження: групування, вибірковий метод спостереження, індексний метод, методи перетворення динамічних рядів, метод коефіцієнтів, метод відносних величин, кластерний аналіз, прогнозування.

Отримані результати: виявлено тенденції розвитку зайнятості населення та зроблено прогноз рівня зайнятості.

Рекомендації щодо використання результатів роботи: результати роботи можуть бути використані у відділах підготовки даних економічної та соціальної статистики Головного управління статистики (ГУС) у Харківській області.

Значущість роботи та висновки: упровадження результатів дослідження сприятиме підвищенню якості аналітичної роботи та ефективності управлінської діяльності на мезо- та макрорівнях.

Зразок оформлення титульного
аркуша ілюстративного матеріалу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ
І ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

**ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ НА ТЕМУ**

«СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ»

Студент 2-го року навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
зі спеціальності «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Бізнес-статистика і аналітика»

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

Керівник дипломної роботи,
канд. екон. наук, доцент

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

Харків – 2024

Зразок змісту зовнішньої рецензії

РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента 2-го року навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти
з освітньо-професійної програми «Бізнес-статистика і аналітика»
факультету «Міжнародної економіки і підприємництва»

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Іванчука І. М. на тему «Статистичне дослідження ринку праці України»

Актуальність теми дипломної роботи:

Завдання, поставлені та вирішені в дипломній роботі:

Теоретичне значення отриманих результатів:

Практичне значення отриманих результатів:

Недоліки та зауваження:

Загальний висновок про рекомендацію дипломної роботи до захисту та присвоєння її автору кваліфікації магістра з економіки.

Рецензент,
(наукове звання, посада, місце роботи)

Ім'я ПРИЗВИЩЕ

*Печатка установи,
яка засвідчує підпис рецензента*

Зміст

Вступ.....	3
1. Завдання дипломної магістерської роботи.....	5
2. Тематика дипломних магістерських робіт.....	8
3. Вимоги до структури і змісту дипломної магістерської роботи.....	9
3.1. Загальні вимоги.....	9
3.2. Вимоги до структури роботи.....	9
3.3. Вимоги до змісту розділів дипломної магістерської роботи.....	11
4. Вимоги до захисту дипломної магістерської роботи	16
4.1. Підготовка до захисту дипломної роботи	16
4.2. Порядок захисту дипломної роботи	18
4.3. Критерії оцінювання дипломної роботи	19
5. Вимоги до оформлення дипломної магістерської роботи.....	21
5.1. Загальні вимоги.....	21
5.2. Нумерація	23
5.3. Ілюстрації.....	23
5.4. Таблиці	25
5.5. Переліки.....	26
5.6. Примітки.....	27
5.7. Формули і рівняння	28
5.8. Посилання на літературу.....	29
5.9. Додатки.....	31
5.10. Оформлення змісту дипломної роботи.....	31
5.11. Оформлення списку використаної літератури.....	32
Рекомендована література.....	34
Додатки.....	36

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до написання дипломної роботи
для здобувачів вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
освітньої програми «Бізнес-статистика і аналітика»
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Раєвська** Олена Валентинівна
Аксьонова Ірина Вікторівна
Койнаш Марина Іванівна
Мілевська Тетяна Сергіївна

Відповідальний за видання *М. М. Салун*

Редактор *Н. Г. Войчук*

Коректор *В. О. Дмитрієва*

План 2024 р. Поз. № 116 ЕВ. Обсяг 40 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*